

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v tuzemstvu mesečno Din 15.—. — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5. poštni predaj 22. telefon 2326. Čekovni račun št 14335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značaja vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 121 • Maribor, sobota, dne 21. oktobra 1939 • Leto XIV

Majhen vzgled za velik primer

evropskim narodom.

V uvodniku z dne 14. t. m. smo na primeru Švice pokazali, na kakih načelih se morajo organizirati mali narodi in male države, ako se hočejo ohraniti in uspevati. Pa demokratična švicarska republika nam je lahko v vzgled še za nekaj višjega, za organizacijo bodoče Evrope.

Danes so se ponovno razplamteli v Evropi nasprotujoči si materialni interesi, ki jih morajo organizirati. V danem položaju se mora pač braniti vsako ljudstvo, ki noče propasti. Danes govori cročje, toda jutri bo zopet mir. In sredi grmenja topov že vidimo, kakšen naj bo bodoči mir v Evropi, če hoče biti trajen, oziroma, kako se bo morala Evropa organizirati, da bodo mogla živeti ljudstva, ki so v njej naseljena.

Če bodoča Evropa noče propasti, si bo morala vzeti za vzgled Švico. V Švici živé Francozi, Italijani, Nemci in Retoromani, v Švici so različne veroizpovedi, protestanska, kalvinska in katoliška, v Švici so okrajji (kantoni) z zelo različnimi gospodarskimi in socialnimi razmerami in potrebami prebivalstva. Tudi Švicarji so bojevali med seboj dolgočasno in včasih zelo krvave boje, dokler ni prevladalo spoznanje, da so nad interesi posameznih delov tudi neki skupni višji interesi, ki so koristni za vse Švicarje.

In tako so končno ustanovili švicarsko zvezno državo, v kateri ima 25 kantonov svoje posebne ustave, a za vse pa veljajo skupna načela, ki so: suverenost ljudstva, to je, da vsa oblast izhaja iz ljudstva, ki odloča z večino glasov; pravna enakost in z njo združena individualna (osebna) svoboda, tako da se država ali oblast ne vmešava v versko in politično prepričanje državljanov in da varuje državljane tudi pred vsako samovoljo s strani oblastvenih organov. Zato vlada v Švici popolnoma verska, nacionalna in strankarska strpnost. Kljub temu, da švicarski državljani pripadajo ko maternem jeziku trem tako močnim narodnostim, kakor so francoska, italijanska in nemška, ne poznajo nobenih medsebojnih nacionalnih prepričanj in bojov, pa tudi ne silijo pod druge države svoje narodnosti, ampak se trdno oklepajo svoje Švice. Tako tvorijo v Švici Francozi, Italijani in Nemci skupaj neko višjo švicarsko »nacija«, da uporabljamo ta izraz.

Tako imamo v Švici živ dokaz, da se dajo narodne, svetovno-nazorske in druge razlike spraviti v sklad z višjimi interesi skupne ljudske blaginje, ako se postavi za osnovo skupnega življenja demokracija. Švicarji niso prišli do te svoje državne ureditve na podlagi samih nauk, temveč v dolgoletnih bojih in preizkušnjah so zmagali nazori, ki so vedno tleli v dušah svobodoljubnega ljudstva.

Če Evropa noče propasti, zato se bo morala podati na pot, ki nam jo kaže Švica. Evropejcem bo toliko lažje organizirati novo, združeno, demokratično Evropo, ker imajo že pred seboj izkušnje in vzgled združene, svobodne zveze švicarskih držav, ki jih predstavljajo kantoni.

Kako je preskrbljena Nemčija z železom? Nemčija je do izbruha vojne potrebovala ogromne količine železa. Krila pa je svojo potrebo na železu tako-le: 66 odst. ga je uvozila iz Švedske, 16 odst. iz Francije, dočim ga je 22 odst. pridobivala doma (vključno avstrijski Eisenerz). Vprašanje preskrbe Nemčije z železom postaja problem.

Turčija z Anglijo in Francijo

Kljub temu prijateljski odnošaji Turčije do Sovjetske Rusije

Najvažnejši diplomatični dogodek tega tedna je vsekakor podpis vojaške pogodbe med Turčijo, Anglijo in Francijo, ki se je izvršil dne 19. oktobra v Ankari.

Vsebina pogodbe je ta-le:

1. Francoska in angleška vlada se obvezujeta pomagati Turčiji:

- a) v primeru, da bi katerakoli evropska država napadla Turčijo;
- b) v primeru, da bi katerakoli evropska država s svojo akcijo v Sredozemlju Turčijo zapletla v vojno.

2. Turška vlada se obvezuje pomagati Angliji in Franciji:

- a) v primeru, da bi katerakoli evropska država izzvala vojno v vzhodnem delu Sredozemskega morja;
- b) v primeru, da bi se Anglija in Francija zapletli v sovražnost zaradi svojih jamstev Romuniji in Grčiji.

3. Vse tri vlade se obvezujejo, da se bodo, kadar bo nastopil eden izmed omenjenih primerov, takoj vzajemno posvetovale o ukrepih, ki jih bodo skupno izdale, kakor tudi v primeru, da bi iz napada ene evropske države na drugo nastala nevarnost za eno izmed podpisnic pogodbe.

Pakt se sklenu za dobo 15 let in vsebuje tudi določbo, po kateri v primeru vojne nobena izmed pogodbenih strank

ne sme skleniti separatnega miru.

Posebna klavzula določa, da pakt ni naperjen proti nikomur, nego ima zgolj namen zagotoviti vzajemno pomoč, tako da bi se mogle vse tri države skupno upreti slehernemu.

Pogodba ima tudi dodatni protokol, ki določa v glavnem, da Turčije določbe tega pakta ne vežejo v primeru, ko bi se morala spričo njegovega izvajanja zaplesti v vojno z Rusijo.

Razmerje Turčije do Moskve

O podpisu pogodbe je Chamberlain obvestil angleški parlament. Rekel je, da je bil podpis pogodbe odložen spozumno, dokler se je mudil turški zunanji minister Saradžoglu v Moskvi, kjer so se vodili razgovori za sklenitev sličnega pakta. Pri razgovorih v Moskvi se je pa pokazalo, da se nekatere ruske zahteve ne dajo spraviti v sklad s turško-angleško-francoskim dogovorom. Zato so bila pogajanja v Moskvi začasno ustavljena. Kljub temu pa izjavljajo tako v Moskvi, kakor tudi v

Ankari, da ostanejo rusko-turški odnošaji še nadalje prijateljski.

Turški listi zlasti povdarjajo, da hoče imeti Turčija neomejeno pravico nadzorstva nad Dardanelami.

V Angliji so zaprli 40 nemških agentov. Zadnje dni je Scotland Yard pričela z obsežno akcijo proti nemškim agentom. Aretirali so štiriideset nemških državljanov ter jih internirali v posebnem taborišču.

Nordijske države za svoje nevtralnost in neodvisnost

pa tudi za demokracijo in svobodo.

Dne 18. in 19. oktobra je pričela konferenca poglavarjev in politikov nordijskih držav, ki jo je sklical švedski kralj. Konference so se udeležile Švedska, Norveška, Danska in Finska, ki imajo tudi gospodarsko zvezo med seboj. Med to vojno žele ostati te države nevtralne in so jim velesile tudi obljubile, da bodo spoštovale njih nevtralnost.

Švedski zunanji minister Sandler, je aktiven član socialno demokratične stranke

Nevtralne so hotele ostati tudi tri baltске države: Litva, Letonska in Estonka, ki so pa bile prisiljene, da so morale odstopiti del vojaškega vpliva Rusiji na svojih važnih postojankah, ker si hoče Rusija osvojiti oblast v Baltskem morju in zavarovati hrbet. Vrše se pogajanja med Finsko in Rusijo. Tudi v finskih obrežnih okrajih in na nekaterih otokih zahteva Rusija vpliv kakor v onih treh državah.

Na konferenci v Stockholmu so razpravljali o položaju Finske in vseh nordijskih držav. Nordijske države so majhne, so lepo gospodarile in se razvijale najlepše. Vse skupaj imajo okoli 16 milijonov prebivalcev (Danska 3.7, Norveška 3, Švedska 6.1 in Finska 3.8 milijonov).

Finska se upira ruskim zahtevam in hoče ostati neodvisna.

Stališče Finske do ruskih zahtev je označil predsednik republike Kallio na konferenci v Stockholmu. Rekel je, da so zahteve, ki jih je Rusija postavila napram Finski, resnega značaja, vendar upa, da bo Rusija pri pogajanjih upoštevala miroljubne pogodbe, ki vežejo Ru-

sijo in Finsko. — Finska noče ničesar drugega, nego živeti v miru na svoji

lastni zemlji. Če bo treba, bo Finska enotna branila svojo neodvisnost.

Za demokracijo in svobodo

Načrti državnih poglavarjev nordijskih držav po radiu.

Poglavarji nordijskih držav: švedski kralj Gustav, danski kralj Haakon, norveški kralj Christian in predsednik Finske republike Kallio so po zaljučku konference, dne 19. oktobra v Stockholmu imeli nagovore po radiu, v katerih so povdarjali solidarnost nordijskih narodov, obenem pa naglašali, da je ideal

teh narodov resnična svoboda in demokracija, ki jo nordijske države izpričujejo z vso svojo notranjo ureditvijo, pa tudi s svojim zadržanjem napram vsemu svetu, kateremu žele mir in blagostanje, kakor same sebi. Posebno zahtevalo so izrekli za moralno pomoč Zedinjenim državam Severne Amerike.

Sklepi konference

Medsebojna vojaška pomoč.

Poročilo, ki je bilo objavljeno pravi, da bodo nordijske države tesno sodelovale v svrhu ohranitve svoje nevtralnosti in smatrajo, da so upravičene zahtevati od vseh, da njihovo nevtralnost spoštujejo. Proučile so težkoče trgovinskega in pomorskega prometa in se bo-

do medsebojno podpirale glede vzajemne preskrbe prebivalstva. Na zunaj bodo podpirale mirovno politiko ostalih držav. Trdi se tudi, da so se obvezale za medsebojno vojaško pomoč, če bi bila katera izmed nordijskih držav napadena.

Roosevelt, Kalinin in Finska

Kalinin: Sovjetska Rusija priznava suverenost Finske.

Ko je Rusija nastopila s svojimi zahtevami proti baltičkim državam, in je neposredno potem pozvala tudi Finsko, da prične pogajanja glede ruskih zahtev, se je Finska obrnila za posredovanje na Roosevelta. Roosevelt je brzojavil predsedniku Sovjetske Rusije, Kalininu, sklicujoč se na prijateljske odnošaje, ki vladajo med Zedinjenimi državami in Rusijo, in ga prosil, da naj Rusija ne ogroža Finske neodvisnosti. Kršitev suverenosti Finske bi ne bila v skladu s prijateljskimi odnošaji, ki jih gojijo Zedinjene države do Sovjetske Rusije, ker gre v primeru Finske za državo, ki uživa vse simpatije Zedinjenih držav.

verenostjo. Njih namen je utrditi prijateljsko sodelovanje obeh držav in njuno varnost.

Nova bolgarska vlada

Pravijo, da je sprememba vlade samo politično - taktičnega značaja

Bolgarska vlada je podala ostavko. S sestavo vlade je poverjen dosedanj predsednik Kjustevanov.

Trdi se, da ostavka ne pomeni spremembe smeri bolgarske politike.

Samo en odstotek angleških trgovskih ladij, ki so plule pretekli teden po morjih je bil po-
topljen od nemških podmornic.

Angleži lovijo vojno ladjo »Admiral Schaar«. Iz Londona poročajo, da se veliko število angleških križark nahaja na lovu za nemško 10.000 tonsko vojno ladjo »Admiral Schaar«, ki se nahaja v južnem delu Atlantika.

Vojna na zapadni fronti

Francozi so deloma umaknili svoje predstraže z nemškega ozemlja.

Francoška vojna poročila so pretekli teden omenjala večje nemške napade na francoske predpostojanke na nemškem ozemlju v bližini Siegfriedove črte.

Po francoskih poročilih je pri teh nemških napadih padlo okrog 5000 do 6000 Nemcev. Ta poročila navajajo tudi, da so se francose čete deloma umaknile z nemških tal.

Najnovejše nemško uradno poročilo opisuje te boje, ki so se vršili od točke, kjer francosko-nemška meja prekorači levi breg Rena in do luksemburške meje. Priznava, da so Francozi od početka vojne zasedli ozemlje, ki ga je navajal francoski generalni štab, dostavlja pa, da so se sedaj Francozi domala povsod umaknili.

Nemško poročilo navaja, da je bilo od začetka vojne sestreljenih 48 francoskih in 12 angleških letal. Nemške izgube pa da znašajo samo 196 mrtvih, 356 ranjenih, 114 pogrešanih in 14 letal.

Francoška poročila govore o novih nemških napadih, ki pa so ostali brez uspeha.

Reka Ren je zopet poplavila utrjeno ozemlje in sedaj črpajo vodo iz nekaterih utrd Siegfriedove linije.

338.000 ton blaga namenjenega za Nemčijo so doslej zaplenile angleške vojne ladje na morju.

Poljska mornarica se je priključila angleški

Trije rušilci so že koncem avgusta zapustili poljsko pristanišče Gdynajo.

Mornariški dopisnik »Exchange Telegraph« poroča, da so poljske vojne ladje še vedno v akciji. Koncem avgusta so namreč tri največje in najmodernejše poljske ladje zapustile Vzhodno morje in odplule v Anglijo. So to rušilci: »Grom«, »Blyskawica« in »Burca«. V pričetku vojne so se te ladje pridružile angleškemu brodogradništvu in od takrat pa vse do danes opravljajo v Kanalu in njegovi bližini važno delo v boju proti nemškim podmornicam.

Še vedno odpor na Poljskem

»Exchange Telegraph« poroča: Nepristranski opazovalci iz Varšave, Poznanja, Katovic in drugih poljskih krajev potrjujejo soglasno vesti, ki pravijo, da poljsko prebivalstvo v od Nemcev zasedenih predelih, nadaljuje s takozvano gverilsko vojno, ki a...

Kanadske vojne ladje potopile nemško podmornico

Kanadske vojne ladje so dne 18. t. m. potopile neko nemško podmornico, ki je križarila v severnem delu Atlantika.

Rusko-kitajska vojaška zveza?

Pogajanja v Čunkingu

Iz Londona poročajo, da se vrše v Čunkingu, sedanji kitajski prestolici, pogajanja med Rusijo in Kitajsko za sklenitev vojaške zveze.

Čangkajšek se je baje odločil za to zvezo šele sedaj, ker uvideva, da mu Anglija radi vojne v Evropi ne more več v taki meri pomagati, kot bi bilo potrebno.

Vesti zaenkrat še niso potrjene.

Sklenitev vojaške zveze med obema državama bi neminovno vodila do vojne napovedi Rusije Japonski. Zato je treba zaenkrat vzeti te vesti z rezervo.

Uspehi Kitajcev v vojni proti Japoncem

Ruski oficirji v kitajski armadi?

Veliki in nepričakovani uspehi kitajskih čet pri Čangšanu so prisilili Japonce k umiku. Japonske izgube so velike in se še vedno večajo, ker so Kitajci začeli z gverilsko vojno. Tudi kitajsko letalstvo je izredno živahno in v nizkem letu strelja s strojnimi na japonske kolone. Zdej japonski vojaški krogi odločno trdijo, da so ugotovili, da se nahaja v kitajski provinci Sinkiang na stotine ruskih vojaških specialistov v kitajski uniformi in ki jim poveljujejo ruski oficirji.

Ob 28-letni obletnici ustanovitve Kitajske republike

je naslovil maršal Čangkajšek veliko poslanico na kitajski narod. V njej pravi

med drugim, da se mora kitajska revolucija izvesti do vseh podrobnosti, kajti le na ta način bo lahko Kitajska prišla do trajnega miru.

Račun Nemčije z naseljevanjem inozemskih Nemcev v Nemčiji

v Češki in Poljski.

Hitler ima že dalje načrt, da pozove inozemske Nemce v jugovzhodnih državah. Račun je tak. Nemške manjšine v jugovzhodnih državah imajo imetje, ki je vredno več milijard mark. — Jugovzhodne države tega imetja izseljencem ne bodo mogle izplačati, zato bo pa Nemčija dobivala od njih živila in surovine, ki jih nujno potrebuje, kar bodo jugovzhodne države rade storile. Nemcev je v Romuniji 750.000, v Jugoslaviji 600.000, na Mažarskem 480.000. V Nemčiji bo zanje preskrbljeno.

Sladkor na Danskem in pri nas. Radi nenormalnega stanja v svetu so bili tudi na Danskem prisiljeni racionirati sladkor, ki ga Dančji zelo veliko trošijo. Na osebo so določili mesečno dva in pol kilograma, oziroma 30 kilogramov letno. Kilogram sladkorja stane na Danskem v našem denarju 6 dinarjev. Večina ga morajo uvažati. Pri nas v Jugoslaviji kjer sladkor še ni racioniran, znaša potrošnja povprečno 350 gramov na osebo mesečno in stane kilogram 14 dinarjev. Ves sladkor za lastno uporabo lahko pridelamo doma.

Na Finskem so povišali carino na kavo in sladkor ter bencin.

Doma in po svetu

Stari radikali in njihovi očitki vladi. V beograjski »Politiki« je bila objavljena okrožnica staroradikalnega odbora, v kateri citamo med drugim tudi mnenje starih radikalov glede volitev v senat: »Vlada je obljubljala, da bo vrnila narodu politične svobode. Vlada teh svojih obljub ni izpolnila in nadaljuje vladavino svojih predhodnic. Tak način volitev narodnih predstavnikov je v očitnem nasprotju tudi z duhom in svobodo ustave. Vlada uvaja s takim postopanjem najbolj nevarno vseh korupcij — ustavno korupcijo. Vlada ruši tako bitno čustvovanje za pravilno razvijanje države in naroda — pravni občutek. Ironija je samo pomisliti na to, da bi mogel tako sestavljeni in stvorjeni senat karkoli delati v narodnem imenu. Stvarno bo vladi podrejen organ, ki ga bo dejansko ona imenovala ter bo lahko zato samo njo predstavljal. Zaradi vsega tega je razumljivo, zakaj se bo Narodno radikalna stranka vzdržala od sodelovanja pri takem poslu.« — Predsednik vlade Dragiša Cvetković je te dni odgovarjal na slične napade demokratov in je rekel, da vlada dopušča kritiko, čeprav presega gotove meje.

Laško in težko. Na Hrvaškem je sedaj na vrsti čiščenje vseh uradov in ustanov od nasprotnikov Mačkovega gibanja. Tako čiščenje zahtevajo njegovi pristaši in seveda tudi tisti, ki smatrajo, da so upravičeni priti na mesta, katera so doslej zavzemali protivniki. To čiščenje ima svoje dobro, pa tudi svojo slabo stran. Dobra stran tega čiščenja je v tem, da bodo številni pripadniki Mačkovega gibanja dobili službe, na katere so zaman čakali celih deset let, slaba stran pa v tem, da bo hrvaški narod moral plačevati penzije vsem tistim, ki bodo pri čiščenju padli skozi sito.

Dr. Milana Stojadinovića se branijo. Dr. Milan Stojadinović se je prijavil za vstop v stranko starih radikalov. Glavni odbor je odklonil njegov sprejem. Sedaj dr. Stojadinović ne vleče.

Švica in emigranti. Švicarska vlada je sklenila, izgnati vse tujce, ki so se zatekli v deželo po 6. septembru t. l. Take emigrante, v prvi vrsti gre za žide, ki so prišli preko nemške meje, bodo poslali zopet nazaj čez mejo v Nemčijo. Švicarski listi pravijo, da gre v tem primeru za žide, ki so jih ... na švicarsko ozemlje in se tem ljudem, ako bodo morali preko meje nazaj v Nemčijo, ne more tamkaj ničesar zgoditi.

Centrala za prodajo kvasa. Kvas, s katerim se zameši vsakdanji kruh, je produkt kartela, v katerem je poleg državne tovarne kvasa v Beogradu še par tvrdk, ki edine imajo pravico izdelovati kvas. Te dni je izšla ministrska uredba, ki določa višino proizvodnje kvasa in množino proizvodnje za vsako v kartelu zastopano tovarno posebej. V vseh tovarnah se sme pridelati letno 2,6 milijonov kilogramov kvasa, od te množine se dodeli pivovarni Union v Ljubljani 234.000 kg, Rudolfu Zalokarju v Ljubljani 172.000 kg, Vojnoviću & Co. v Ljubljani 100.000 kg, Alojzu Kancu v Mengšu 100 tisoč kg, Josipu Kirbišu v Celju 30.000 kg, Buhu & Co. v Ljubljani 1500 kg, državni tovarni v Beogradu 200.000 kg, ostalo pa še nekaterim drugim tovarnam na jugu. Tovarne smejo kvas prodajati po dogovorjeni ceni in samo s privolenjem centrale. Sklenjeni dogovor ostane v veljavi 5 let. ... Po tem vzgledu bi tudi delavci lahko določili višino produkcije pri določenem številu delavstva v vsaki tovarni in seveda tudi višino mezd — ako bi bili organizirani in bi jim strokov-

na organizacija ne bila — španska vas, ki jo pa danes, po končani španski državljanski vojni, mnogi poznajo najbrž bolje, kot pa svojo organizacijo.

Novi dinarski novci so iz aluminijaste bronce ter imajo premer 21 mm, gladek rob, tehtajo 3,50 g. Na licu je vtisnjena krona, v krogu pa napis »Kraljevina Jugoslavija« v cirilici. Zadnja stran ima arabsko 1 in pod njo napis »dinar« v latinici in letnico 1938.

Formular službene pogodbe, ki se sklepa med viničarjem in vinogradnikom v smislu viničarskega reda od 13. julija 1939 (»Službeni list« od 19. julija 1939 št. 338-57) je objavljen v št. 83 »Službenega lista« dravske banovine od 18. oktobra 1939.

Upravno sodišče se seli iz Dubrovnika v Podgorico. Upravno sodišče za Zetsko banovino je bilo doslej v Dubrovniku, sedaj se seli v Podgorico. Podgorica je kraj, edrežan od sveta. Za sodnike, ki bodo prišli iz Dubrovnika tja, bo to občutna sprememba. Beograjski listi prihajajo v Podgorico šele tretji dan po izidu, ker ni zvez.

50 dinarjev mora plačati vsakdo, ki potuje v inozemstvo v sklad za pospeševanje turizma v turističnih krajih Jugoslavije, s katerim razpolaga minister trgovine in industrije. Od plačanja tega prispevka so oproščeni samo sezonski delavci.

Javne klavnice in preskrba vojske. »Službeni list« objavlja uredbu, s katero se spreminja uredba od odpiranju in zapiranju obratovalnic od 16. aprila 1939 tako, da smejo javne klavnice klati za potrebe vojske tudi ob dneh, ko jim je klanje sicer prepovedano.

10 vpkojencev v Črni gori je prejemalo pokojnine od države na podlagi lažnih listin. — Razprava pred sodiščem v Beogradu je trajala 48 dni. Te dni bo izrečena sodba.

Namizna jabolka bo Nemčija plačevala po 22 mark za 100 kg, dočim so izvozniki računali s ceno 24 mark za 100 kg. Ostale vrste jabolk bo plačevala Nemčija po 15 in 7,50 mark.

Pridelovanje soje pri nas. Soja je stročnica, ki se porablja glavno za produkcijo olja. Pri nas so jo uvedli 1935. Posestvena površina se vsako leto veča in pričakujejo, da je bodo pridelali 8000 ton.

Baron Stefan Sarkotić je umrl na Dunaju v 82. letu starosti. Sarkotić je bil umirovljeni generalni polkovnik, ki je živel na Dunaju od 1919. Sarkotić je bil zadnji avstrijski guverner v Bosni in je spletkaril proti Jugoslaviji še dolgo po prevratu.

Zadnji avstrijski kancler dr. Sušnik, ki je še vedno interniran, je na smrtni postelji, kakor javlja »Chicago News«.

Hudi viharji na morju. Ameriško ladjo »President Harding« je zajel na morju hud vihar. Pri tej priliki je bilo ranjenih 45 potnikov in 28 mož posadke. Med ranjenci je tudi bivši predsednik belgijske vlade Van Zeeland. Žu« Združenih državah 150.000 dolarjev. Ta

Nemški načrti o bodočnosti Poljske. Amsterdamski »Telegraaf« poroča, da bodo Nemci najbrž izbrali namesto Varšave kak drug kraj za glavno poljsko mesto. Varšava je zdaj preveč porušena. Tudi se govori, da naj bi se okoli Lublina ustanovila čisto judovska provinca, kamor bi se v bodoče naselili vsi poljski judje.

Za begunce iz Poljske. Društvo Amerikancev poljske narodnosti je podarilo »Rdečemu križstvu« se naj porabi za podporo beguncem iz Poljske.

Slavni poljski igralec žrtev vojne. Iz Varšave poročajo, da je pri bombardiranju mesta prišla ob življenje svetovnoznana poljska operna pevka Eva Bandrowska; tudi Jánosza Stepowski, igralec internacionalnega slovesa, je padel kot žrtev bombnega napada.

Arretacije v Švici. V Curihu so zaprli ženo švicarskega komunističnega poslanca Humbert-Droza. Humbert-Droz je bila vodilna sodelavka komunistične poročevalne agencije »Runa«.

Zane Grey:

Mož iz gozda

»Da, zaupam Vam«, je rekla. »Vstopite in ukrenite vse, da bomo prišli čim prej odtod; spotoma pa mi boste vse razložili.«

»V redu, Bil. Poženi konje«, je vzkliknil Dale. Moral se je skloniti, da je lahko vstopil v voz in ko je bil notri se je zdelo, da je sam zavzel celo stran voza, kjer se je bil namestil. Potem je kočijaž počil z bičem, voz se je zibaje premaknil in pričel drdati; pisana množica je ostala daleč za njimi. Ko je Helen pogledala Bo in opazila, kako je svojimi velikimi očmi strmela v lovca, se je zavedla, da se je z drdranjem in zibanjem tega starega poštnega voza pričela čudna pustolovščina, o kakršni bi se ji bilo poprej nekoč le težko kdaj sanjalo.

Dale je odložil svoj sombrero in se sklonil, puško stisnjeno med kolena. Sedaj, ko je bil gologlav, so prišle njegove poteze v luči dnevene svetlobe bolj do izraza. Helen še ni nikdar poprej videla takega obraza, ki se je zdel na prvi pogled bronaste barve trd, takoj nato pa jasen in hladen — kakor da se ga vse kar se dogaja, ničesar ne tiče — miren in vendar kot da se izraža v njem neka napetost. Ako bi se vsaj malo nasmehnil! In sedaj, ko je kocka padla, sama ni vedela prav, zakaj je zaupala temu obrazu. Neka čudovita moč je bila v njem, toda

23 ne da bi bila mogla spoznati, kakšne vrste. Za hip je mislila, da je strog, v naslednjem trenutku pa, da je ljubezniv, in potem zopet, da ni točno niti eno, niti drugo.

»Veseli me, da imate svojo sestro s seboj«, je rekel nenadoma.

»Kako pa veste, da je moja sestra?«

»Podobna Vam je.«

»Teža še ni nihče rekel«, je odvrnila Helen in se poskušala nasmehnuti.

Bo se je z lahkoto nasmejala, ko je rekla: »Želela bi, da bi bila vsaj polovico tako brhka kot je Nell!«

»Nel. Ali niste Vi Helen?« je poizvedoval Dale.

»Da. Toda moji — par ljudi me kliče Nel.«

»Nel se mi bolj dopade kot Helen. In kako je Vaše ime?«, je vpraševal Dale naprej, pogled uprt v Bo.

»Bo. Čisto navadno B—O. Ali ni to smešno? Toda nihče me ni vprašal, ko so me krstili.«

Bo. Zveni ljubko in kratko. Še nikoli nisem čul tega imena. Seveda pa tudi že dolgo let nisem srečal posebno veliko ljudi.«

»O — mi smo že zunaj mesta!«, je vzkliknila Bo. Pogled, Nel! Kako pusto! Kot prava puščava.«

»Saj tudi je. Vozili se bomo štirideset milj, predno bomo prišli do kakega griča ali drevesa.«

Helen je zrla skozi okno. Gladka, temnomodra ravan se je širila od ceste v daljavo, vedno naprej in naprej do svetlega, temnega obzorja, kjer se je

na čistem nebu spuščalo sonce, brez žarkov, nizdol v zaton. Ta brezmejna, zapuščena in samotna pokrajina, jo je navdala s tesnobo.

»Ali Vam je Vaš stric Al kdaj pisal o nekem možu po imenu Beasley?«, je vprašal Dale.

»Vsekakor«, je odvrnila Helen in se od presenečenja zdržnila. »Beasley! Ime nam je znano — in obsovaženo. Dolgo let se je moj stric pritoževal nad njim. Potem je postal zagrenjen — obtoževal ga je. Toda eno leto sem, ali tako nekako, ni omenil niti besede več o njem!«

»Začnimo«, je pričel lovec resno, »da bomo brž opravili z neprijetnimi novostmi. Zelo mi je žal, da Vas moram plašiti; toda Vi se morate privaditi, da boste zapad spoznala tak, kakršen je. Tu naletite na vse, na dobro in na slabo. Mogoče večkrat na slabo. To je vsled tega, ker je dežela mlada... Naj povem kar naravnost — ta Beasley je najel tolpo banditov, da bi napadli poštni voz, s katerim bi se morala Vi peljati v Snowdrop — jutri — in Vas odpeljali.«

»Mene odpeljali?«, je kriknila Helen zmeden.

»Da, odpeljali! Jaz, ki poznam to tolpo, Vam lahko rečem, da bi bilo to za Vas še huje, kot pa ako bi Vas ubili!«, je izjavil Dale jezno in skrčil svojo roko v ogromno pest, ki mu je počivala na kolenih. Helen je bila brezmejno začudena.

»Kako strašno!«, je vzkliknila. »Mene ugrabiti! ... Zakaj neki, za božjo voljo!«

Bo je vsa divja nekaj pripomnila.

(Dalje prihodnjič)

Iz naših krajev

TRBOVLJE

Okrog službenega reda za rudarsko in topilniško delavstvo

Ker se čujejo že dalj časa glasovi, in to posebno iz vrst »Jugoslovanske strokovne zveze«, skupina rudarjev, da se II. skupina rudarske zadruga premalo briga za nov »Službeni red za rudarje«, oz. da je bil nov »Službeni red« sklenjen soglasno s predstavniki podjetja in delavskimi zastopniki, kakor smo čitali to v članku, ki je izšel v glasilu JSZ v št. 40 »Delavske pravice« od 28. sept., moramo resnici na ljubo povedati, da se je soglasnost doslej samo v onih točkah, ki jih je predlagala za spremembo II. skupine in na katere so tudi zastopniki podjetij pristali. Teh spremenjvalnih predlogov, s spremembo besedila paragrafov in točk je bilo v spremenjvalnem predlogu II. skupine nad 25, katere lahko dobi na vpogled vsak čas tudi JSZ.

Vsi predlogi s strani II. skupine za spremembo »Službenega reda«, na katere niso pristali zastopniki podjetij, so pa ostali slejkoprej razdvojeni. Zato je bila določena na seji širšega odbora tudi ožja komisija za končni pregled predlogov k »Službenemu redu«, v kateri je bil tudi načelnik II. skupine, Pliberšek Franc, a ta komisija se ni sestala iz nam neznanih razlogov, pač pa so bili oddvojeni in soglasni sklepi o spremembi »Službenega reda« predloženi Rudarskemu glavarstvu, ki je potem izdal takšen »Službeni red«, kakršen je izšel.

Protesti proti »Službenemu redu« so izšli tudi iz vrst drugih rudarskih organizacij in je Rudarsko glavarstvo pristalo na ponovno spremembo »Službenega reda« na ta način, da se bo ponovno vršila o tem vprašanju seja širšega odbora, ki bo še v mesecu oktobru in h kateri je načelstvo II. skupine ponovno izdelalo obširne spremenjvalne predloge, seveda takšne, ki niso bili prvotno upoštevani. Da se pa ne bo širilo med rudarji napačno mnenje glede krivde na »Službenem redu«, da ni takšen kakor si ga rudarji žele, pričujemo predloge II. skupine, o katerih se bo razpravljalo na prihodnji seji širšega odbora. Če bo te predloge upoštevala tudi druga stran, bodo rudarski in topilniški delavci imeli res času primeren »Službeni red«.

Spremenjvalni predlogi k »Službenemu redu«.

§ 2. Pri vstopu v službo prejme vsak delavec »Službeni red« brezplačno. Isto tako se brezplačno razdeli že zaposlenemu delavstvu.

§ 11. Če obstoja kolektivna pogodba, se delavca sprejme in vrstijo v tisto kategorijo, ki jo določa kolektivna pogodba za delo, ki ga opravlja sprejeti delavec.

§ 13. Se črta zadnja vrsta in se glasi: »po določbah zakona o zaščiti delavcev § 17«.

§ 15. Se črta in se nadomesti s § 22 zakona o zaščiti delavcev, ki določa, da ženske ne smejo delati dva meseca pred in po porodu.

§ 18. 2. točka tega § se črta, ker bi se lahko zlorabila in bi se pri nujni porabi materiala podjetje mogoče sklicevalo, da se material ni dovolj »štedljivo« uporabljal.

15. točka se stilizira tako, da velja za one, ki so določeni za vaje.

§ 21. Črta se besedilo zadnjih treh vrst, ker bi se na način, ki ga določa »Službeni red«, vzgajalo ovaduhe.

§ 23. Črta se vrsta: »še pred pričetkom dela, ker je to v vseh primerih nemogoče, posebno pa pri jutranjem šihu«.

§ 24. Doda se nov stavek, ki določa, da mora vsak, ki predhodno zaprosi za dopust, dopust tudi dobiti, ker so bili že slučajni, da so rudarji prosili za dopust, pa ga niso dobili.

§ 29. Predlog Strokovne zveze rudarjev, Hudačama: V § 29 se vstavi nov stavek: »Delavcu se mora zametiti možnost zagovora v prisotnosti zaupnika II. skupine«.

Točki 1. se doda: »ako je vedoma oškodoval Bratovsko skladišče«.

V točki 3. se črta vmesno besedilo: »hote oškoduje podjetje«, ker bi se ta določba lahko zlorabljala.

(Dalje prihodnjic.)

»Delavska Politika« ne dobiva nobenih subvencij, zato povarnaj nacočnino takoj!

VELENJE

S. Jakob Stropnik umrl. V četrtek, dne 12. oktobra je umrl med prevozom iz bolnišnice v Slovenjgradcu domov v Skale pri Velenju rudar in naš sodrug Jakob Stropnik. Pri nakladanju premoga, kosovca, se mu je težek kos prelomil. Roka mu je omahnila in je pri tem zadel z laktom desne roke ob steno ter si jo občutno opraskal. Nastopilo je zastrupljenje, vsaka pomoč je bila zaman in je po komaj dobrem tednu dni bolehanja v težkih mukah preminul. Pogreb priljubljenega sodruga, ki se je vršil v soboto, dne 14. oktobra, je bil verna priča njegovega mišljenja in udeleževanja. Pevski zbor »Vzajemnosti« Pesje-Velenje, katerega član je bil pokojnik, mu je zapel v poslednje slovo žalostinke, v imenu »Zveze rudarjev Jugoslavije« in »Vzajemnosti« pa se je ob odprtem grobu poslovil od njega v globoko pomembnem govoru s. K. iz Šoštanj. Pokojnik je bil eden najzvestejših članov strokovne, kakor tudi kulturne organizacije in vsi zavedni preostali sodrugi ga bomo ohranili v trajnem spominu.

Politični begunci na Švedskem. Na Švedskem je 4800 beguncem iz Nemčije in Avstrije, od teh ima 1345 pravico zaposlitve.

MARIBOR

Tožba na izpraznitev lokalov v Delavski zbornici po svobodnih strokovnih organizacijah. Dne 18. t. m. je bila prva razprava o tožbi imenovane uprave Delavske zbornice proti svobodnim delavskim strokovnim organizacijam na izpraznitev lokalov, ki jih imajo te v od Delavske zbornice v najem vzetih prostorih v poslopiju izpostave OUZD. K razpravi je prišel predsednik g. Kozamernik osebno. Vsled ugovora strokovnih organizacij pa je bila razprava preložena v svrhu zaslišanja prič. V sedanjem času je gotovo več kot patrijotično metati delavske organizacije na cesto.

Zaklonišča za zaščito pred napadi iz letal morajo zgraditi vsa podjetja tudi v našem mestu. V zvezi s tem so nastale neke težave, ker »Službeni list« za dravsko banovino še sedaj ni objavil podrobnih predpisov za zgradbo teh zaklonišč. Brez teh navodil večina podjetij ne ve, kako bi se lotila dane jim naloge. Mestni magistrat pa se na to ne ozira, ampak že razpošilja opomine, v katerih ponovno zahteva predložitev zahtevanih načrtov in grozi s kaznimi. Na drugi strani je zanimivo, da občina sama do danes ni zgradila še niti enega javnega zaklonišča, dasi bi bilo to v prvi vrsti pričakovati.

Predavanje o poteku francoske revolucije je imel v sredo, dne 18. t. m., v okrilju »Vzajemnosti«, prof. B. Stupan. Predavatelj je lepo pregledno orisal potek velike revolucije, vse njene glavne momente in družabne ter politične skupine, kakor tudi dogodke, ki so bili njena gonilna sila. Za svoja izvajanja je bil predavatelj toplo zahvalno poslušalec. — Kakor čujemo, se bo vršilo še eno predavanje o kulturnem pomenu francoske revolucije. Tako bo mariborska »Vzajemnost« dostojno proslavila spomin na ta za vse človeštvo velik dogodek pred 150 leti. — Pri prvem predavanju o vzrokih francoske revolucije smo pozabili omeniti, da je nastopil tudi mandolinističen odsek »Vzajemnosti«, ki je zaigral marseljsko himno francoskih revolucionarjev, katero so vsi navzoči stoji poslušali.

Na stolpu stolne cerkve so te dni namestili novo pozlačeno jabolko in križ. Vse skupaj ni posebno težko, pač pa meri v višino gotovo nad dva metra. Sedaj bodo tudi odstranili oder, ki je bil postavljen okrog stolpa že odkar so pričeli pokrivati streho z bakreno pločvino. Zunanost cerkve še vedno kaže gola rebra, ker je ostrgan ves omet. Zelo skrbno ohranjene so vzdane nagrobne spominske plošče.

Ker so te spominske plošče izredne važnosti za zgodovino našega mesta, bi jih bilo seveda silno škoda odstraniti.

Milo se bo podražilo. Kakor izvemo, so se surovine za izdelavo mila silno podražile. Kajti te prihajajo iz dežel preko morja. Prevoz od tam pa je drag, deloma tudi radi ogromnega povišanja zavarovalnine za tovor in ladje. Čim se podraže surovine, se seveda podraže tudi izdelki. Tako bo torej milo, ki je neobhodno potrebno slehernemu človeku, ki količkaj drži na čistost in higijeno, postalo precej dražje. Zlasti se bo podražilo toaletno milo; nekatere drage vrste toaletnega mila baje kar za din 15 pri komadu.

Pomanjkanje železa ovira gradnjo novega tovarniškega objekta Hutterjeve tovarne. Ako bo manjkalo železa, bo tudi zaklonišča težko graditi.

RUŠE

V Rušah straši!

V naši občinski upravi se je burja menda že polegla, tako vsaj izgleda. Javnost zanima samo to: kaj je občinska uprava ukrenila proti nerednostim, ki so se pojavile pred kratkim časom, da ne bodo ljudje šušljali reči, ki gredo na račun ubogega tajnika.

Ljudje obračajo, Bog obrne! — to drži. Svoječasno je bil obč. blagajnik s. Magdič, katerega menda vsi poznate. Ta državljan, kakor ga imenujejo, pa najbrže ni bil preveč zanesljiv ali kaj, moral je svoje mesto odstopiti. To mesto se je večkrat razpisalo, izbiralo kandidate — »pa je drug pršu...« Temu ni bilo za kruh, temveč, da se briga za dobrobit občanov. Naenkrat pa je tega gospoda zmanjkalo. Zaskrbljenost občanov se je polegla šele, ko je izvedela, da gospod vrši kar brez poziva svojo državljansko dolžnost.

Raznesla se je vest, da v občinski hiši straši. Pravijo, da se je pred njo že dvakrat ustavil avto. Iz njega izstopajo in odhajajo v zapuščenno stanovanje ljudje, nazaj pa nosijo težke kovčege in drugo — nakar zopet vse izgine. Orožništvo je o tem baje že obveščeno.

Gospod v Rušah, ki je znan, da zelo rad zahaja v boljšo družbo, kjer je kaj zastoj pijače, je bil deležen krepkih klofut.

ČRNA PRI PREVALJAH

Nesreče pri rudniku

Pri prevažanju materiala v mlino v topilnici Žerjav, se je dne 28. avgusta ponesrečil s. Javornik Ignac. S tovarišem sta sukala polno naložen voziček, da bi ga prepeljala na drug tir. Nenadoma se je voziček prevrnil, tako da Javornik ni imel časa odskočiti ter mu zlomil nogo nad kolenom. Ves čas se je zdravil v tukajšnji bolnici Bratovske skladišče in je za silo toliko okrevdal, da je zapustil bolnico. Po tej nesreči so pa že tudi ostalim vozičkom napravili varnostne naprave, da se na sličen način ne more zgoditi ponovna nesreča.

Pekovski pomočniki bodo zborovali v nedeljo, dne 22. oktobra s pričetkom ob 10. uri dopoldne v društvenem lokalni pri »Zlatem konju«. Na dnevnem redu bo razprava o kolektivni pogodbi.

Podražitev kolonijalnega blaga. Vsled padca tečaja našega dinarja in podražitve prekomorskega prevoza se stalno dvigajo cene kolonijalnemu blagu in sploh vsemu blagu, ki ga uvažamo. Kolonijalno blago, kot: kava, riž, poper, cimret itd., je gotovo tako zelo potrebno za našo ljudsko prehrano, da ga ne moremo pogrešati. Podražitev tega blaga pomeni težek udarec za ljudsko prehrano; dala pa bi se preprečiti in sicer na ta način, ako bi država sorazmerno s poviškom cen blagu, znižala silno visoke carine in trošarine, ki se navadno pobirajo od kolonijalnega blaga. Na ta način bi se preprečila podražitev. Seveda bi s tem nastal neprijeten izpadek dohodkov za državno blaginjo. Toda tudi ta izpadek bi bilo mogoče kriti na kakšen način. Naša država še davno ni izčrpala možnosti obdavčitve tam, kjer to najmanj boli. Konzumente je pa v sedanjem času treba dvojno ščititi.

Nova zgradba železničarske nabavljalne zadruge v Cafovi ulici bo skoro dograjena v surovem stanju. Zgradba bo poživila ulico, ki je bila doslej brez vsake večje stavbe, ako izvzamemo levo krilo dvonadstropne trgovske akademije. Pred leti, ko so v Nabavljalni zadruzi železničarjev odločili fašistično navdajenje ljudi, je okrog 1400 železničarjev zapustilo to zadrugo in se priključilo Nabavljalni zadruzi državnih nameščencev na Rotovškem trgu. Po zadnjem občnem zboru te zadruge, na katerem so bili iz uprave izločeni baš zastopniki železničarjev, ki so nekoč največ delali na tem, da so zavedni železničarji pristopili v Nabavljalno zadrugo državnih nameščencev, se, kakor nam poročajo, pričinja novo gibanje med železničarji, da bi pristopili nazaj v svojo železničarsko zadrugo.

Čemu lahko služi jabolčnik? V Halozah je gorelo pri posestniku Glavici v Slatini. Ogroženi posestnik si ni mogel pomagati drugače, kot da je odprl klet in pričel polivati goreče objekte z mostom, dokler ni ognja pogasil. Ker vode ni bilo, je most obvaroval posestnika večje nesreče.

Železničar se je pognal v Ljubljano in utonil. 39-letni železničar Franc Zore iz Maribora je odšel 1. oktobra v Ljubljano. V bližini nekje je skočil v Ljubljano in utonil. Sedaj so ga našli. Zapušča ženo in otroka.

Zide so tihotapili preko meje v Jugoslavijo. Policija je zaprla tri ljudi, ki so pomagali zidom čez mejo v Jugoslavijo. Med aretiranimi je neki Kanik Vilbald, ki je baje znan vlomilec in ga oblasti iščejo.

Zdravniško dežurno službo za nujno pomoč članom OUZD in njihovim upravičenim svojcem bo vršil v nedeljo, dne 22. oktobra g. dr. Velker Hugon v Mariboru, Pobrežka cesta 2.

Plesna šola I. del. kolesarskega društva v Gambirnovi dvorani začne z rednim poukom v nedeljo, dne 15. oktobra ter se vršijo vaje vsak četrtek od 20. do 22. ure in vsako nedeljo od 15. do 18. in od 20. do 22. ure pod osebnim vodstvom plesnega učitelja g. L. Simončiča. Vpisovanje novih članov sprejema vodstvo pred vsakim poukom.

Občutna kazen za tatvno koles. Te dni je bil obsojen na 2 leti robije in na 4 leta izgube državljanških častnih pravic Ivan Haberšek iz Rošpoha, ki je bil obtožen, da je tekom letošnjega leta ukradel 3 kolesa.

Ko bi stalno nadzirali in popravljali varnostne naprave, bi ne prišlo do takšnih nezgod, toda ponavadi šele nesreča pokaže nedostatek.

Druga nesreča se je pripetila dne 22. septembra v rovu Mušenik. V tem rovu imajo stroj za globoko vrtanje, s katerim preiskujejo hribovino. Pri tem vrtalnem stroju so zaposleni štirje delavci. Ko so omenjenega dne zavrtali sveder do kraja, so ga potegnili ven in stroj ustavili ter se pripravljali za naslednje delo. S. Kranjc Matevž je šel mazat stroj. Ko je mazal razno kolesje in verige ter držal roko, kakor vedno preje, v kolesju, je prišel nekdo in stroj spravil v pogon, ne da bi se bil prepričal, ali je še kdo pri stroju. Tisti trenutek se je zavrtelo kolesje in veriga je zgrabila Kranjca za palec desne roke ter mu ga zmečkala. V rovu tisti čas ni bilo mot. vozila in je moral Kranjc iti v spremstvu peš v bolnico v Črno. Ob tej priliki je zgubil mnogo krvi in sedaj leži že tri tedne v bolnici in trpi velike bolečine.

Želimo obema sodrugoma skorajšnjega okrevanja, ostalim delavcem pa povemo, da naj bodo previdni pri delu, naj preje pregledajo, ali so varnostne naprave v redu, take pa, kateri pri takšnih nevarnih delih nimajo opravka, pa se vmešavajo in povzročijo nesrečo, naj vodstvo pokliče na odgovornost.

JESENICE

Zvočni kino Radio predvaja v soboto in nedeljo ob 8. uri zvečer (v nedeljo tudi ob 3. uri pop.) krasen češki vefilm »Izgubljena patrolja«. Režija Binovec. Po znani gledališki igri. Med dodatki tudi kulturni film »Tajnosti morskoga dna« in domač kulturni film. Sledi: »Potepušček«.

RADVANJE

Vinsko trgatvev priredi Del. kult. društvo »Vzajemnost« v Radvanju v nedeljo, dne 22. oktobra v gostilni Lovše »Pri Lipi« (preje Anderle). Pester spored. Začetek ob 3. uri popoldan. Vabi odbor.

Zvočni kino Pobrežje

21. in 22. oktobra krasen film

„Ladja sužnjev“

Predstave ob sobotah 19:30 uri, ob nedeljah 16:30, 18:30 in 20:30 uri.

SV. PAVEL PRI PREBOLDU

Zapustil nas je za vedno. V petek, dne 13. t. m. je odšel v celjsko bolnico tukaj zaposleni prvi tiskarski mojster g. František Kouřimski, po poreklu Čeh, ki je bil povsod priljubljen, posebno pa pri delavcih in vajencih. Okrutna smrt mu ni prizanesla in je še isti dan umrl. V nedeljo 15. t. m. ob 15. uri se je vršil pogreb, ki je pokazal, kakšno spoštovanje je užival pokojnik. Ker pa ob petkih in sobotah tovarna ne obratuje, je bilo mnogo delavcev, ki so šele v ponedeljek zjutraj zvedeli za izgubo najboljšega mojstra. Vsem tem je bilo žal, da se niso mogli udeležiti pogreba. Naj mu bo lahka bratska zemlja, vdovi pa izrekamo naše iskreno sožalje!

Poročila sta se. V nedeljo 15. t. m. sta se poročila stari. Vrečar Fani in Večaj Konrad. Želimo jima obilo sreče v zakonu in v boju za skupno boljše bodočnost!

Krompir dražji kot namizna jabolka. Krompirjev pridelek je letos pri nas še precej dober, seveda ne tako kot lansko leto. Nekateri kmetje, ki ga imajo za prodati pravijo, da je po din 1.80 za kg prepoceni in ga bodo rajši držali do pomladi, ko bo imel še lepšo ceno. Industrijsko delavstvo s svojim štiridnevним zaslužkom na teden tega ne bo zmoglo, vprašamo pa: ali je to bolj ramo ob rami ...

Ne! Malo preveč egoizma je v gotovih ljudeh. Opozarjamo jih, da se jim ne pripeti isti slučaj, kot pred leti pri prodaji hmelja, ko so rekli: »Izpod ... za kilo ga ne dam«, nato je bilo pa dosti samo 2 kovača. Upamo, da se bo našel kakšen branjevec, ki bo uvozil kak vagon krompirja in tile gospodje, ki nam ga nočejo za pravo ceno prodati, ga bodo potem še radi sami vozili v Trbovlje ali v Celje in ga ponujali, cenčije kot so ga že!

Ali si že poravnal naročnino? Tvoj delavski list te stane dnevno približno samo 32 para, to je mesečno din 10. Vemo, da Ti prinese mnogo koristnega in podučljivega, seveda ga je pa tudi treba plačati! Ako si že poravnal naročnino, najlepša Ti hvala, če pa je še nisi, tedaj stori to takoj in ne odlagaj!

ŠTORE

Sporočamo žalostno vest, da se je pred par dnevi v Železnari Štore težko ponesrečil 26-letni s. Trčinovič Danilo. Ponesrečenec se je zdravil v celj. bolnišnici, usoda pa je hotela, da je dne 14. t. m. podlegel poškodbam. Pogreb pokojnega sodruga je bil 17. t. m. popoldan. Pogreba se je udeležilo lepo število delavstva, ker je bil sodrug tudi član pevskega društva »Bodočnost« v Štoreh in član »Športnega kluba«, so mu pevci zapeli pred mrtvašnico in na grobu žalostinke. V imenu SMRJ, podružnice v Štoreh in v imenu Športnega kluba se je na grobu poslovil od njega sodr. Vovk. Sodr. Danila bomo težko pogrešali, ker je bil zvest član. Namesto nagrobnega venca je podružnica Saveza metalških radnika Jugoslavije darovala njegovim materi din 150. Užaloščenim materi izrekamo naše globoko sožalje. Danilo pa nam bo ostal vedno v spominu!

ZAGORJE OB SAVI

Sportni klub »Svoboda« priredi v nedeljo, dne 22. oktobra ob 3. uri popoldan na sportnem igrišču zadnjo jesensko prvenstveno tekmo s SK Litijo. Simpatizerji sporta vljudno vabljani! Zvečer ob 5. uri pa se bo vršila trgatvev grozdja v dvorani »Zadružnega doma« na Lokah, spojena s prosto zabavo in plesom. Igrala bo domača godba. Vstopnina za osebo din 3. Za dobro jedajo in pijačo bo vsestransko preskrbljeno. Kdor si želi par uric razvedrila in vesele zabave, ta naj pride v nedeljo na trgatvev grozdja na Loke. Družnost!

Strokovni tečaj

Zavod za pospeševanje obrti priredi v zimski dobi več strokovnih tečajev, ki se bavijo z vsemi posli glade obrti, za katero so prirejani. Tako s korespondenco, risanjem, knjigovodstvom in znanstvom materiala, ki spada v stroko. Takšni tečaji bodo:

za notranjo arhitekturo

(mizarje) v Ljubljani od novembra 1939 do maja 1940 ob nedeljah dopoldan na Tehnični srednji šoli. Prijave je poslati do 20. oktobra Zavodu za pospeševanje obrti pri TOI v Ljubljani.

Za mizarsko risanje

istotam v Ljubljani. Prijave je poslati do 20. t. m. Vršil se bo v istem času ob nedeljah dopoldan.

Splošni tečaj za mojstrske izpite

bo v istem času, vendar ob popoldanskih urah istotam. Prijava do 30. t. m.

Za električno varjenje

se bo vršil na Tehnični srednji šoli v Ljubljani ob dnevnem času povprečno po 10 do 12 dni po 8 ur dnevno po potrebi v popoldanskih ali večernih urah. Prijava do 20. t. m.

Tečaji v Celju, Mariboru in Novem mestu se bodo prirejali po potrebi, to je po številu prijavljenecv in za katere tečaje se prijavljenci zanimajo. Te prijave so potrebne do 30. t. m. Interesenti naj pošiljajo prijave podružnici Zavoda za pospeševanje obrti v svojem kraju (Celju, Mariboru, Novem mestu).

Prispela velika izbira za damske in moške plašče, obleke, kostume, hubertuse, oficirske, finansijske in železničarske uniforme! Krojaške potrebščine! Velika odprodaja ostankov! Kakor vedno dobite po najnižjih cenah in v najboljši kvaliteti samo v

ČESKEM MAGACINU MARIBOR
pri glavni policiji

Izvoljene samouprave delavskega zavarovanja naj odločijo o reorganizaciji

Delavci plačujejo, delavci naj odločijo.

Pojavljajo se najrazličnejši predlogi in načrti. Med drugim se razpravlja tudi o likvidaciji osrednjega urada za zavarovanje delavcev v Zagrebu in ustanovitvi pokrajinskih nosilcev zavarovanja itd.

Vsi ti in taki predlogi, tudi ako bi bili dobro mišljeni, so izključna zadeva članov zavarovanja, to je delavstva, ki to zavarovanje tudi v resnici vzdržuje. Zato smo odločno proti vsaki reorganizaciji delavskega zavarovanja, dokler ne

bodo stale na čelu tega zavarovanja izvoljene samouprave. Imenovane samouprave nimajo nobene pravice posegati v tako važna življenska vprašanja delavstva. Prepričani smo, da bo minister za socialno politiko, g. dr. Budisavljevič, ki ga poznamo kot demokratičnega človeka, zavrnil vse prišepetovalce, ki bi hoteli šariti po delavskem zavarovanju in razganjati njegovo organizacijo brez mandata poklicanih interesentov.

Industriji proti veljavnosti § 221 o. z. v izrednih časih

S konference trgovskih in industrijskih zbornic.

V Beogradu je bila te dni konferenca trgovskih in industrijskih zbornic iz vse države. Med drugimi vprašanji so obravnavali tudi regulacijo službenih razmer uslužbencev, ki so poklicani na orožne vaje.

Pritoževali so se proti § 221 obrtnega zakona, ki določa, da mora delodajalec uslužbenca brez izjeme sprejeti zopet v službo po končanih orožnih vajah. V normalnih razmerah, ko gre malo uslužbencev na orožne vaje, ta predpis

ni izzval posebnih težkoč, toda v sedanjih nenormalnih razmerah so pa vsi nezadovoljni z njim.

Konferenca je končno sklenila predlagati, da naj § 221 obrtnega zakona sicer ostane v veljavi, da velja le za redne orožne vaje, dočim se naj za izredne orožne vaje poišče drugačna rešitev, da ne bo gospodarstvo v vojni dobi samo prenašalo to finančno breme, ki ga ne zmore.

Angleži o položaju

V angleškem parlamentu daje vlada vsakotedenska poročila o položaju. Kaj takega gotovo ne pozna nobena druga država. Vlada se tudi med vojno zaveda, da je odgovorna za svoje delo parlamentu. Predstavniki vlade poročajo o vojnih dogodkih, o uspehih in neuspehih in so ministri seveda podvrženi kritiki.

Dne 18. oktobra je govoril Chamberlain. Priznal je, da je angleška vojna mornarica s potopitvijo »Royal Oak« križarke doživela težko izgubo. Dodal pa je, da so sovražne podmornice od začetka vojne pa do sedaj drago plačale svoje delovanje.

Še enkrat je zanikal, da bi bili poškodovani ladji »Hood« ali »Repulse«. V zračnih bitkah nad Anglijo je bilo se-

streljenih najmanj 8 letal, pa nobeno angleško.

Nato je Chamberlain svaril pred nes pametnim ponosom. Dejal je, da so bili doslej napadi sovražnika še silno redki in majhnega obsega. Sledili bodo večji, ki bodo prinesli še marsikatero presenečenje.

V debati je govoril predstavnik delavske stranke Attlee, ki je dejal, da mora vlada posvetiti večjo pažnjo obrambi, ki mora biti tako brezhibna, da se bo vsak Anglež čutil v resnici varnega na svojih tleh.

Odkritosrčnost pri oceni vojnih dogodkov, ki je kaže angleška vlada in z njo parlament, mora nehoče vzbujati zaupanje v narodu in ga krepiti v odporu.

Italijanska sodba o ruskem izvozu

v kolikor pride v poštev za dobavo za vojno potrebnih surovin Nemčiji.

Fašistični list »Relazioni Internazionali« je pred kratkim objavil daljši članek o možnosti izvoza iz Sovjetske Rusije. Po mnenju tega lista sta edino lan in mangan tisti dve surovini, ki ju Rusija more izvažati v neomejenih količinah, ne da bi pri tem škodovala lastnim potrebam. Za železo in jeklo — ki predstavljata trenutno izredno važno suro-

vino — so izgledi za izvoz majhni. Ti dve surovini, kakor tudi petrolej, rabi Rusija za sebe. Baker, svinec in nikel Sovjeti še danes uvažajo. Na koncu svojega članka pravi fašistični list, da so vesti, ki pravijo, da predstavlja rusko ozemlje neizčrpen rezervoar za izvoz surovin, močno predirane.

Iz češke

Za razširjenje občinskih knjižnic. Narodna zajednica, edina politična instanca na Češkem, opozarja po časopisih na razpust številnih društev, ki pa pri tem zapuščajo lepe knjižnice. Da se ne bi te dragocene knjige porazgubile, ki so jih člani nakupovali iz ljubezni do češke knjige, priporoča vodstvo Narodne zajednice, da bi take knjige izročili Krajevni občinski knjižnici ali pa vsaj kakemu drugemu društvu, ki še obstaja in ima knjižnico. S tem se koristi občini, ki bo dobila s časoma dobro in bogato občinsko knjižnico in občinstvu, ki bo imelo na ta način večjo izbiro dobre češke knjige.

Obsodba radi žaljenja nemškega naroda. Praški uslužbenec avtobusov, Josef Klečka, se je poletnega dne sprehajal z ženo in otroci po znanem okoliškem parku »Divje Šarke«. Pri tem je napravil neko opazko, katero sta slišala minojoča Nemca, ki sta poklicala stražnika, a Klečka je še kar naprej zmerjal in pravil, da ne gre z njimi, ker jih ne pozna in da naj mu dajo mir. Moral se je radi tega zagovarjati pred nemškim deželnim sodiščem v Pragi, kjer je izjavil, da gre za nesporazum, češ, da je pristaš fašistične stranke in da je bil pred leti celo obsojen od češkega sodišča radi neke politične afeje. V »Divji Šarki« s tem ni hotel zmerjati Nemcev, ampak Žide. Sodišče mu ni verjelo, temveč ga je obsodilo na 3 mesece zapora, ki pa so mu bili odpuščeni vsled izdane amnestije.

Zalogo kave in čaja treba prijaviti. Vlada je odredila, da morajo vsi trgovci prijaviti zalogo kave in čaja, ako imajo preko 35 kg kave ali kavinih surogatov ter čez 10 kg čaja. Pro-

dati se sme v času krize do 15. oktobra samo po 40 g kave ali 5 g čaja na osebo. Prodaja večje množine se bo strogo kaznovala.

Razno

Pa imamo vendarle še grofe in to celo tako plemenite može. Po naši ustavi je plemstvo odpravljeno, toda slovenski dnevniki bi ne bili slovenski, ako bi se ozirali na demokratičen duh časa. Zato imamo pri nas še vedno grofe in barone. O njih pišejo slovenski dnevniki vedno, ako le nanese prilika, da morejo po njihovem mnenju kaj dobrega povedati. Tako je tam nekje na Hrvaškem nek veleposestnik Eltz, mož je grof in pri njemu služi 77-letni hlapec Ivan Halamašek. Te dni je preteklo šestdeset let, odkar služi ta hlapec gospodu grofu. Ob tej priliki je gospod grof priredil pristržno slovesnost. Hlapcu je dal dragoceno uro in mu »znatno« povišal plačo. Koliko je znašala dosedanja plača ne vemo, toda za to se tudi ne gre. Po naše bi bilo seveda mnogo bolj pravično, ako bi gospod veleposestnik hlapca upokojil in mu odredil povišano rento, kar bi se po šestdesetih letih dela vsekakor spodobilo. Toda tega se nista spomnila ne gospod grof, pa tudi ne »Slovenec«, ki je to ginljivo storijo objavil.

V ogledalu

»Slovenski delavec« vsak teden lomi kopjo proti marksizem. V zadnji številki nam očita, da smo proti šolanim funkcionarjem v delavskih socialnih ustanovah. Na drugi strani nam pa zopet očita, da smo vsa mesta zasedli z nedelavci-inteligenti, ki ne puste delavcem nobene besede. »Slovenskega delavca« pišejo šolanji konfuzionisti.

Ali je Sovjetska Rusija dala Nemčiji 17 ton zlata?

Nemško ruska trgovinska pogajanja.

Med Sovjetsko Rusijo in Nemčijo je bila sklenjena dne 19. avgusta t. l. nova trgovinska pogodba, ki je služila kot podlaga za politično zблиžanje obeh držav in nazadnje kot temelj za sklenitev prijateljskega pakta med Berlinom in Moskvo.

Dne 28. septembra t. l. je pisal Molotov Ribbentropu, da je Sovjetska Rusija voljna storiti vse, da se bo trgovina med obema državama dvignila na višino iz l. 1931., ko je medsebojni trgovinski promet dosegel 1.1 milijardo nemških mark (in sicer je Nemčija izvozila v Rusijo blaga v vrednosti 762.7 milijard mark, Rusija pa v Nemčijo za 303.5 milijard mark). V odstotkih računano, je tedaj uvažala Rusija v Nemčijo skoro eno četrtno vsega svojega za izvoz namenjenega blaga, Nemčija pa je s svojim uvozom v Rusijo krila skoro 46.5 odst. vsega ruskega uvoza.

Nemčija je po novi trgovinski pogodbi odobrila Rusiji 200 milijonov mark kredita za dobo dveh let za nakup strojev v Nemčiji. Sovjetska Rusija pa bo dobavila Nemčiji istotako v dobi dveh let blaga v vrednosti 180 milijonov mark.

V zvezi s tem pa je nerazumljiva vest, ki je prispela iz Londona, da je Sovjetska Rusija dala Nemčiji na razpolago 17 ton zlata. Angleški zunanji minister Halifax je namreč izjavil v parlamentu, da te vesti ni mogoče enostavno zanikati. Stvar je pa vendarle fantastična. Kajti 17 ton zlata predstavlja v našem denarju, ako računamo 1 kg zlata po 60.000 dinarjev, nič manj kot 1 bilijon 20 milijard dinarjev, ali z drugimi besedami 200 milijard dinarjev manj kot pa je nacistično-fašistični režim v Nemčiji izdal za svoje oboroževanje v šestih letih svojega obstoja.

Angleško-ruska trgovinska pogajanja

v luči angleškega tiska.

Iz Londona uradno javljajo, da je bil dosežen prvi uspeh v angleško-ruskim trgovinskih pogajanjih. Prišlo je do sporazuma, po katerem bodo zamenjavali Angleži cin in kavčuk z ruskim lesom. Nadaljnje pogodbe o izmenjavi angleškega in ruskega blaga bodo v kratkem sledile. — Angleško časopisje trgovinsko pogodbo živahno komentira. Tako piše »Daily Express«: »Med tem ko Rusija zbira svoje čete ob finski meji, prihaja v svet nova ruska senzacija, ki pravi, da sklepajo Sovjeti z nami trgo-

vinsko pogodbo.« Socialistični »Daily Herald« pa pravi, da je ta pogodba prva stopnja v vrsti nadaljnjih britansko-ruskim gospodarskih paktov. »Times« so pa mnenja, da bodo ruski les prevvažale angleške ladje v Anglijo, ruski ledolomilci pa skrbeli za varnost plovbe!

150-letnico rojstva velikega ruskega pesnika Lermontova so po poročilu agencije Tas proslavili v Sovjetski Rusiji v nedeljo, dne 15. t. m. na svečan način. Lermontova dela so bila v zadnjih dvajsetih letih tiskana v 4 in pol milijonih izvodih ter prevedena na 26 jezikov, ki jih govore narodi na ozemlju Sovjet. Rusije.

Delavski pravni svetovalec

Nepravilen odpust vajenca (Črna)

Vprašanje: Ali morem zahtevati izstavitve učnega spričevala, dasi je mojster samovoljno razvezal vajeniško razmerje? Ali je vajeniška pogodba, ki ni potrjena od prisilnega združenja, veljavna ter ali smem za čas vajeniške dobe po tej nepotrjeni pogodbi zahtevati kakšno odškodnino?

Odgovor: Po § 280 obrtnega zakona je službodajalec, t. j. mojster, dolžan izstaviti učencu potrdilo o trajanju učenja in to brez ozira, ali se je učenje dovršilo, ali pa se je predčasno razdrlo. Tudi če bi bil vajenec zakrivil razdrtje te vajeniške pogodbe, je mojster še vedno dolžan izstaviti omenjeno potrdilo o trajanju učenja ter ne sme v tem potrdilu napisati ničesar neugodnega. Izstavitve tega spričevala smete zahtevati tudi sodnim potom.

Vsaka vajeniška pogodba mora biti po § 258 obrtnega zakona v 8 dneh od sprejema vajenca v uk, pismeno sklenjena v 3 izvornih izvodih in potrjena od prisilnega združenja. Toda tudi kasneje se da potrditev od prisilnega združenja doseči, če je bila vajeniška pogodba sklenjena v smislu zakonitih določil.

Odškodnine za čas predmetne vajeniške dobe ne boste mogli zahtevati, v kolikor vam bo prisilno združenje potrdilo dosedanje vajeniško pogodbo, razen ako je mojster zakrivil ta odpust ter da radi tega Vaš sin ne bi mogel biti sprejet kot vajenec pri katerem drugem mojstru, ali kar bi sicer imel v zvezi s tem škodo. Po § 265 obrtnega zakona se vajencu, ki brez

svoje krivde prekine svoje vajeniško razmerje pri enem mojstru, vsteje čas, prebit pri tem, v vajeniško dobo, ki jo nadaljuje pri drugem mojstru. Vajenca se sme uporabljati le za posle, ki so v zvezi z obrtjo, katere se uči, ter se mora z njim postopati lepo.

LJUDSKA SAMOPOMOČ

v Mariboru, reg. pom. blagajna

znana domača zavarovalna ustanova v Dravski banovini, ki plodonosno deluje že od leta 1927 in je izplačala tekom obstoja nad 37 milijonov din na pogrebniinah in doti.

Zavaruje za pogrebniino zdrave osebe obeh spolov od 17. do 70. leta do največ din 10.000.— in

za doto mladoletne od 1. do 16. do največ din 25.000.— plačljiva ob dohodu 21. letu.

ZAHTEVAJTE BREZPLAČNO IN BREZOBVEZNO POJASNILA

Potri sporočamo žalostno vest, da nas je danes zvečer za vedno zapustila naša ljuba mati, tašča in sestra, gospa

Olga Balon roj. Lipold

vdova vinarskega komisarja

Pogreb naše drage pokojnice bo v soboto, 21. oktobra ob pol 16. uri iz kapelice na mestnem pokopališču.

Maribor, dne 19. oktobra 1939.

Ivanka Lipold roj. Balon hči Dr. Franjo Lipold zet

Ljudmila Morocutti, Ivanka Radičević, Ana Goričar sestre

Ing. Vladimir Lipold brat